

"EDINOST"

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torkih, četrtnih in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vse leto . . . 12.— . . . 18.—

Naročnine je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke so dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 2 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker ne frankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnine, reklamacije in oglase sprejema upraviteljsko uradno pisarno hšt. 3. II. nadst. Naročnine in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame cije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

„Primorskemu listu“.

I.

Zlohotni fatum hoče takó in nam ne preostaja drugega, nego da uklonimo svoj tilnik nemili usodi: vztrajati nam je v boju, ki ga nam je napovedala šola goriška, ona šola, ki hoče, da je boj — zavoljo boja.

Gospóda pravijo sicer in trdó v jednomer, da njihovo orožje služi le „načelom“, ali kaj pomaga to, ko jih korak za korakom desavonirajo vsakdanji dogodki. Zdrava načela ne potrebujejo sofistike in zavijanja, njih življenska moč je — v čisti in jasni resnici. V resnici pa še nismo videli boja, v kojem bi tako malo veljala načela, nego ravno v tem goriškem boju. Tu se vse suče okólo oseb in osebic, orožje so tu le sofizmi, in ako že hočemo iskati koje vodilne misli v tem boju, bila bi le jedina ta, da treba ubiti vsakogar, ki si je stekel kaj zaslug za vzbujenje naroda slovenskega iz mrtvila.

Zadnji „Primorski list“ se peča zopet tudi z nami; brez vsake zavisti priznavamo pa, da nam je prisojeno le drugo, podrejeno mesto: veliki topovi izpuščajo svoje smrtonosne kroglice proti — osebi Gabrščekovi.

Dá, dá, te zadnje številke „Primorskega lista“ so prave fotografije mišljenja, čustvovanja in namenov izvestnih goriških gospodov. Temeljiteje res ni možno dovesti ad absurdum vseh tistih lepih deklamacij „o boju za načela“, nego jih je dovelo postopanje „Primorskega lista“ v novejšem času proti — osebi Gabrščekovi. V boju proti — osebam so ti gospodje res neizprosno dosledni: za Simonom Gregorčičem je v vrsti dr. Anton Gregorčič, za duhovnikom Gregorčičem duhovnik Aškerc in za Aškercem — oseba Gabrščekova. In tako se nadaljuje ta boj z gracijo ad infinitum, ker je tej gospódi pravi življenski element uničevanje neljubih jim osebnosti, ker hote boja — zaradi boja!

Res, mi se že sramujemo te večne prostitucije

cije resnega boja za načela. Mi se nočemo potezati za osebo Gabrščekovo; mož ima gotovo svojih slabosti, kakoršnih ima sleherni človek na tem božjem svetu. In kdor meni, da je brez napake in slabosti, ta naj se kar hitro oglasi v „Primorskem listu“, in uverjen bódi, da ga bomo občudovali strmé in v zavesti, da smo razoroženi.

Gabršček pa ima tudi veliko dobrih lastnosti, kakoršnih bi le želeli slehernemu borilcu v slovenskem taboru. A tudi te lepe lastnosti nas ne morejo zavesti, da bi tratili svoj čas in svoj prostor za — osebo Gabrščekovo. Mož je nadarjen, mož je skoro brezprimerno marljiv, mož je agilen, mož je podjeten, mož je kakor navlašč ustvarjen za javno življenje, vendar pa vsa ta ukupnost teh lepih in dobrih lastnosti nima tolike teže, da bi mogla nadomestiti stvar samo. Kraj vsega spoštovanja do osebe Gabrščkove ne moremo vendar verjeti, da bi ista tehtala toliko, da bi jo mogli postaviti na mesto — načel. Tako sodimo mi, ki ne prisegamo ob zori in mraku slehernega dne, da se borimo le „za načela“. Goriški gospodje sodijo drugače: oni so lahkega srca in mirne vesti postavili na mesto „načela“, svojedobno osebo Gregorčičevo, pozneje Aškercovo in sedaj — Gabrščekovo. Nizko so zlezli, res!

Le jedno dejstvo hočemo pribiti tu, da se uverijo naši čitatelji, kako malo iskrenosti in zaresnosti je vsem tem boju „za načela“, récte: za osebe.

Isti Simon Gregorčič, kojega so duševno malone ubili se svojim preganjanjem, isto duhoven in pesnik Gregorčič, kojega so — pretvarjaje in zavijaje velike angeljske tvore velikega duha njegovega, in pomočjo dobro proračunjene sofistike podtikaje istim izmišljene namene — proglasili malone ateistom, isti pesnik Gregorčič, kojemu je grdo klevetanje ogrenilo življenje in mu je zagrenilo vse bitstvo in mu slednjič izbilo tisto navdušeno in idejalno pero iz roke, ta isti Simon Gregorčič je danes zopet na častnem mestu kakor „naš Simon Gregorčič“, „naš pesnik,

prvak“! Zakaj ta metamorfoza? No, zato, ker imajo gospodje sedaj slučajno drugih objektov za svoja osebna proganjanja. Za Gregorčiča je nastopila doba prizanašanja, dá, celó aktivno mora nastopati sedaj ta mučenik slovenske zlobnosti: duhovnik Gregorčič naj bi nastopal proti duhovniku Aškercu, genij Gregorčič proti geniju Aškercu, po goriških gospodih zlomljeno pero Gregorčičevo naj ki zlomilo sedaj še Aškercovo pero! Na deski goriških načel in nazorov se giblje vse tako kakor na šahovni deski: kar je stalo ravnokar v ozadju, mora se primakniti po potrebi v ospredje, kar je bilo spredaj, mora se umakniti v ozadje: včeraj je bil Gregorčič v kotu med proskribiranimi, danes je na častnem mestu „našega pesnika-prvaka“, a njegovo nečastno mesto je moral stopiti pesnik-„socijalist“ Aškerc, in za nekoliko stopinj nižje vidimo gibčno osebo Gabrščekovo.

To premikanje oseb se zove po goriškem slovarju — „boj za načela“.

Ta boj proti osebi Gabrščekovi bi nas ne brigal ni malo, da je niso gospodje postavili pred ljudstvo kakor tip „prikritega liberalizma“. To je zopet tista taktika, pred koje strupom ni varna nobena — oseba! Take taktike je zmožen le — boj za osebe. Kdor ni gospodom po godu, ta je „prikrit liberal“. In dotičnik naj se brani, če se more! Ali se ne more, ker nima pred seboj ničesar konkretnega. In kako komodno je to za goriške gospode! Saj dotičnik je „prikrit“ liberal, ki skrbno skriva svoje zlobne čine. Krivično bi bilo torej, ako bi hoteli zahtevati od goriških gospodov, da morajo navesti vse grdobe takega „prikritega“ liberala! Res komodno je to: kadar gospodje ne morejo ničesar dokazati proti temu ali onemu, pa si pomagajo s pavšalnim obdolženjem: ta je prikrit liberal! — Taka taktika se zove v Gorici — boj za načela!

V zmislu te taktike je postal Simon Gregorčič zopet „pesnik-prvak“. Ubogi Simon! Kaj si je vendar mislil, ko je zazrl ta pojav človeške ne-

PODLISTEK.

Karanfil s pesnikovega groba.

Hrvatski Spisal Avg. Lenon; poslovenil Cvetko.

Hiša Albertovih sorodnikov imenuje se „Stara pošta“ — v resnici pa je gostilna. Gospodar naju je dočakal ljubezljivo, gospodinja, njegova žena, se nama je dobrikala, kakor da bi bila njena sina. Precej sem se začudil nekeje stvari. V Albertovi hiši v Zagrebu si čul le nemščino, pri uju pa na „stari pošti“ niti ene nemške besede — vse le slovenski; tako sva morala tudi jaz in moj Albert.

Uje je bil mlad, krepak, a neka bolest mu je kratila življenje. A nikomur se ni pritožil o svoji bolesti, vedno se je šalil in bil vesel. Žena je govorila po dnevu le malo z nama in gospódo, ker je opravljala skrbno gospodinjinska dela; milo jo je bilo gledati, kako je zasukanimi rokavi vladala na dvorišču. Ti precej imoviti ljudje niso imeli otrok, a vzeli so deklico v hišo, daljno sorodnico žene, na pol kmetico, tam od koroške meje. Ne vem, kako bi jo vam očrtal. Ste-li videli roso na lističu, ptico na meji, rudeče jabolko na tanjki vejici — to je bila Neža. Ni bila mestno dekle, kakor sem že omenil, a kako na drobno je korakala, kako nežno se je nosila, ročicama mahala,

in drobna usta na smeh držala; bila je tako nežna, tako fina, da si moral nehoté pomisliti: „Ni-li ta deklica utekla kaki dvorani, ni se-li morda za šalo preoblekla v kmetisko obleko kakor „Marta“? A zopet ne sence koketerije — prava, zdrava, čista, nedotaknjena narav, cvet, kakor ga je zasadil Bog sredi polja. Bila je črnka, majhna, drobna, polna, a brza kakor veriverica, zbodljiva ko trn; in kose je zasmijala srčno, bilo je kakor da le srebrni zvončki odmevajo od gore. Večkrat sem ogledaval to dražestno lice. Bilo je podolgasto, slovensko, čisto brez pikice, rudeče in belo, rožica na snegu, polno ko dva angeljska na božjem oltarju. Obrvice črne, tanke, ravne, na koncu privihane, usta polna, majhna, palec široka, a črne oči, oh te oči kakor pri ptici, mili pevki. Deklica je govorila hitro — hitreje ko Kranjice, ni razumela ne besede nemške; če se je govorilo pred njo v tem tujem jeziku, gledala je v tla, in gladila si je z roko svileni predpasnik. Ljudje govore, da ima človeško oko najčarobnejšo moč — a jaz rečem, da jo ima tudi človeško grlo, vsaj njeno jo je imelo; ko je zapela ona, zatisnil sem oči; srce bij, pamet znóri! A kaj se tu zgubljam v vam nadležnih sanjah. Jaz sem skakal po grmih in brdih, a moj Albert se je spomnil zopet, da je zgubil v Zagrebu svoj ideal, zato je začel kovati vence solznih, nežnih nemških

elegij. Ko je izvalil tako žalostnico iz črnilnika, me je pozval v vrt za hišo. Albert je sedel pred menoj in tragično resnobo deklamoval nemško elegijo, mahaje z rokami, dokler ga ni vstavil milozvočen glas izza rožnega grma, kjer je izmed vrtnic gledala Nežikina glava.

„Joj!“ se je nasmejala deklica, „kako lepo Albert propoveduje po nemški, škoda da ne pojde za župnika v Kočevje“.

Albert se je silno razlutil pri tej priliki.

„Škoda, da je tako lepa deklica poosebljena proza“, je rekel, a jaz sem mu odgovoril:

„Brate moj! Ta proza ima v sebi več prave poezije nego-li tvoja resnoba“.

Nekega večera smo sedeli v vrtu: gospodar, gospodinja, Neža, Albert in jaz. Bila je ravno lepa mesečina. Zlata svetloba je prodirala skozi trsno listje utice, kjer smo sedeli na klopih za dolgo mizo. Nikoli ne pozabim tega časa, Albert je bil izredno resen, ljut in je spuščal dim svoje smodke z nekako jezo proti mesecu. Molčali smo.

„Kaj je, Albert?“ vprašala ga je gospodinja, se smehom, „ti ne ješ, ne piješ, pa pušiš tako silno kakor da si jezen“.

„Nič, teta“, odvrnil je Albert.

(Pride še.)

iskrenosti?! Res težko je reči: da-li se je spustil v homeričen smeh, ali pa mu je zarosilo oko v bridki bóli in v spominu na vse ono, kar so mu žalega in krivičnega storili oni, ki ga danes nazivljajo pesnika-prvaka?!

Ako ves ta goriški „boj za načela“ izluščimo iz navlake in garniture, kaj vidimo? Vidimo, da se gospodje drže načela, da je verska načela zagovarjati le v domačem slovenskem medsebojnem boju. Proti drugim — kdo se zmeni za načela? Kako ganljivo tolerantni, popustljivi in prizanesljivi so n. pr. nasproti onim duhovnikom, na koje je te dni z velikim prstom pokazal istrski dopisnik „Slovenčev“; onim duhovnikom, ki slehernega dne izdajajo načela vere rimsko-katoliške, na ta način, da podpirajo gospodstvo onih, ki so neizprosni protivniki iste vere in istih verskih načel; nasproti onim mladim duhovnikom, ki v divjem srdu trgajo raz sebe svojo svečeniško opravdo, ako so kje čuli slovensko žalostinko; nasproti onim duhovnikom, ki niti v resnih in žalostnih trenotkih, ko verniki opravljajo svete dolžnosti pijetete do mrtvih, ne morejo brzdati svojega narodnega fanatizma. A narodno sovražstvo je nezdružljivo z verskim načelom! In vendar ne črhnete žal-besede proti tej gospódi, podirajoči vrhno načelo naše vere: načelo ljubezni, bratstva in strpljivosti.

Na to gospodo ne sipljete gorečega žvepla. Kje so vaša načela?! Nasproti tej gospódi molčite, ker — morate, ker ne smete zasajati noža v lastno meso. Saj je ta mlada generacija izvestnih mladih laških duhovnikov — vaša delo! Le v vaši senci mogli so vzrasti duhovniki, ki uprav divje fanatiški sovražijo verno ljudstvo slovensko, a se ne sramujejo zaveznitstva in hvale od strani židovskega liberalizma! Le v vzduhu, kakoršnega je razširila vaša sola, mogli so dozoreti taki odnošaji.

V slovenskem taboru ste postavili narodno idejo na indeks, a v isti hip si ne upate ziniti žal-besedice proti onim, ki postavljajo italijansko-narodno idejo celó nad verske koristi na teh po lažilberalizmu globoko razoranih tleh. In potem pravite, da se borite za načela!

Sedaj pa še nekoliko besed pro domo. Odkritosrčno bodi povedano, da smo se nadejali, da nas gospodje ne zavedejo več v polemiko, ker smo bili sklenili, da ne bomo odgovarjali več na očitanja brezverstva. Gospodje so pa menda sprevideli, da se je že preživela ta stara, nekđaj toli priljubljena pesem; in napeli so novo struno na breščečo svojo vijolino.

Danes nas obtožujejo zveze in somišljenitstva z „socijalistom“ Aškercem. Kako mislimo mi o sedanji socijalni demokraciji na Nemškem in v Avstriji, povedali smo že nebrojokrat. Obsojamo, kar je gnjilega v njej, in podpiramo jo, v kolikor so opravičene nje težnje. Nam ni navada, da bi, plavajoči se splošno strujo, hvalili slepo, ali pa obsojali slepo. To pravilo nam velja tudi o presojanju socijalne demokracije.

A priori ne moremo obsojati socijalističnega gibanja, ker vidimo, da res ni pravega razmerja v človeški družbi, da ni pravega razmerja med delom in kapitalom. Naše menenje je, da bi tudi delo rok moralo vsporedno in primerno participirati na dobičku raznovrstnih podjetij. Ako bi se uveljavilo to načelo, ne bi bilo slabo za delodajalce in za delavce bi bilo — bolje. S poboljšanim položajem delavca izginil bi tudi povod nezadovoljnosti in povod vseobčnemu vznemirjenju. V kolikor se socijalistiške težnje gibljejo v tej smeri, smo na strani socijalne demokracije. V kolikor pa se socijalistiško gibanje zlorablja za hujskanje proti državni avtoriteti in proti posamičnim stanovom ter v zavajanje nezadovoljnega ljudstva, v dušenje vsacega blagega čuta v ljudstvu, v dušenje idealnega čutstvovanja, v dušenje domovinskega čuta, in posebno pa v širjenje strupenega nauka, da je versko čutstvovanje glavna zapreka svobodi delavca: v kolikor se socijalno-demokratske težnje gibljejo v tej smeri, smo mi neizprosni sovražniki socijalne demokracije.

To vedo naši čitatelji. Tak je naš socijalizem in tak je socijalizem pesnika Aškercja. Tega svojega socijalizma se ne sramujemo. Vendar nas „Primorski list“ prav po nekrščanski sumnici, kakor somišljenike „rudečkasto-socijalističnega“ Aškercja.

Mi razumemo jezo izvestnih gospodov proti Aškercu in priznavamo tudi, da se je ta ženjalni pesnik grozno osvetil z žgočo satiro, ki jo je položil v svoje balade in legende. Priznavamo tudi, da v normalnem razpravljanju in v normalnih odnošajih nikakor ne bi bila dopuščena taka ostrina. Ali gospoda slavna: Aškerc je imel pred seboj žalostnih, svarilnih vzgledov, imel je pred seboj žalostni vzgled Simona Gregorčiča. Aškerc je videl in vedel, kake vrste nasprotniki so oni, ki so pestili in ovajali blagega in zlatega Simona. in ker je Aškerc izrezljan iz drugačnega lesa nego Gregorčič, zasadi jim je ostrine svoje nepresežne satire in — vzdržal se je po koncu. Sami, o gospóda, sta izzvali „Firduzija in derviša“ „Pegaza in osla“ — Aškerc pa se je branil o pravem času. Vi hočete smešiti Aškercja s tem, da pravite, da isti ne more izhajati „brez oslovskega riganja“. No, no, počasi: divnimi tvori velikega pesniškega duha svojega v najnoveji publikaciji je pokazal Aškerc, da bi prav lahko izhajal brez „oslovskega riganja“, ako bi ga ne silili izvestni kritikastrji, da se more braniti pred usodo preblagega Simona Gregorčiča.

Prihodnjič pa hočemo pokazati s citati, kake vrste je socijalizem A. Aškercja.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 13. avgusta 1896.

Tužne razmere na Koroškem. Ako človek motri čudne in tužne razmere pri nas in na Koroškem, kmalu pride do točke, ko njega razum ne more več slediti razvoju teh stvari. Ne, človek ne more pojmiti tega kaosa, zlasti pa ne more priti na sled nagibom, ki vodijo v tem vrvenju naše državne oblasti. Zlasti najnoveji slučaj iz Koroške kažejo, da v postopanju tamošnjih javnih organov ni ne doslednosti, ne logike, ampak vse je prepuščeno le slučajni potrebi in deželi vladajočega sistema. Shodi se prepovedujejo in se dovoljujejo, a utemeljenja dotičnim odlokom so taka, da je človek v zadregi, ali naj bi se smejal ali jokal.

Logično bi bilo seveda, da bi imeli najpopred vzrok za prepoved in potem naj bi prišla prepoved. Toda tam gori menda ni logika doma. Najprej je določena prepoved in potem posegnejo še-le po — vzroku. Zato pa so tudi po tem ti „vzroki“. O takem uprav kričečem slučaju poročajo s Koroškega včerajšnjemu „Slovencu“. Katoliško-politiško in gospodarsko društvo je hotelo minole nedelje zborovati v Pokrčah, okraja celovškega. Dovoljenje je došlo sicer nekoliko kasno — v soboto še-le —, a došlo je vendar. Ali glej čudo: v nedeljo opoldne, tikom pred shodom, prišel je drugi odlok, v katerem je bilo rečeno, da je shod prepovedan radi — kuge na gobcih in parkljih!!! To se je zgodilo na željo nemškutarskega župana. Tu je seve obnemoglo razumevanje priprostega človeka: v soboto ni bilo še kuge, v nedeljo pa je že bila in še celó na gobcih in parkljih. — In radi kuge na gobcih ni smelo zborovati slovensko društvo.

Denimo, da je res taka kuga, in tudi to razumemo, da se ista lahko prenaša po vprežni živali. Ali tega ne razumemo, da oblasti niso videle nobene nevarnosti v tem, da so se zborovalci vsejedno sešli. Mari le slovenski govori povpešujejo kugo na — gobcih! In isti župan, ki je bil v tolikem strahu radi kuge, se je peljal istega dne na neko drugo slavnost iz istih okuženih krajev. In v istih okuženih krajih se je vršil istega dne neki somenji.

Čudna kuga to, koja morejo širiti le slovenska zborovanja. Tudi ta „kuga“ označuje drastično vse one ovire, s kojimi se je boriti narodu našemu po obmejnih pokrajinah. Vlade prihajajo in odhajajo, ministerstva se menjajo ali — tendencija javne uprave ostaja ista, kolikor se dostaja narodnih in političkih odnošajev naroda slovenskega.

Dopolnilna volitev za državni zbor. Vsled smrti poslanca kanonika Kluna je za sodne okraje Ljubljana-Vrhnika-Litija-Zatičina - Ribnica in Velike Lašče razpisana dopolnilna volitev za državni zbor na 29. septembra. Volitve volilnih mož prično začetkem prihodnjega meseca.

Revizija zemljiško-davčnega katastra. Tudi kranjski deželni odsek za pregledovanje

zemljiško-davčnega katastra je že imel prvo svojo sejo. V tej prvi seji se je določil opravični red; za določitev tarifa za klasifikacijo zemljišč pa se je izbral poseben odbor, sestoji iz deželnega glavarja Detele ter poslancev Lenarčiča in grofa Barbo.

Razburjenje na Češkem. Voditelji naroda češkega so bil sklenili, da je obdrževati tabore po deželi zlasti v obrambo čeških manjšin med nemškimi večinami. Te shode je vlada prepovedala, kar je povzročilo veliko razburjenje, kojega odmev je bilo čuti tudi v mestnem zastopu praškem. Zastopnik in poslanec Kaftan je interpeloval župana radi tlačenja čeških manjšin v jezikovno mešanih krajih. To brezbožno rogoviljenje se je prelevilo v pravi uničevalni boj. Govornik je vprašal, ali velja ustava za te kraje in kje je pravo za pravo ostal §. 19 osnovnih zakonov? Dozdeva se, da se vlada zanaša na trde črepinje Čehov, in da čaka na to, da se Nemci utrudijo vsled večnega nabijanja in da potem nehajo sami po sebi. Ako poklicani organi nočejo vršiti svoje dolžnosti, potem mora Praga povzdigniti svoj glas, da bode odmevalo daleč na okrog. Saj živi tukaj na tisoče in tisoče Nemcev, kojim se ne skrivi nijeden las. Govornik je vprašal torej župana: „Ali je pri volji storiti potrebne korake, da Praga z drugimi češkimi mesti vred energično stori potrebne korake pri vladi v varstvo našega proganjanega naroda v ponemčenih delih naše domovine, in je-li pri volji tudi financijelno podpirati one osebe, kojim brezobzirni nasprotniki delajo škodo na njih zaslužku?“

Ta interpelacija je vzbudila splošno odobravanje. Kako neprijetna je vladi, to je razvidno iz nevolje oficijoznih in poloficijoznih listov. Zlasti „Fremdenblatt“ se silno jezi na mestni zastop praški, in na gosp. Kaftana še posebe.

Ruski car v Parizu. Vse kaže, da ruski car pojde v Pariz. Vsa časnikarska društva v Parizu so že sklenila, da prirede veliko operno predstavo carju v čast. Vstopnica bode stala 100 frankov. Nadejajo se, da naberejo jeden milijon frankov, in s tem denarjem hočejo ob dneih slavnosti pogostiti vse pariške ubožce.

Vest o obisku carjevem v Parizu je močno vznemirila nemške liste, kajti prekričeče bi bilo dejstvo: v Pariz da, v Berlin pa ne! V potrjevanje temu, kar trdimo tudi mi v jednomer, da namreč Nemčija neprestano obrača svoje zaljubljene poglede v Peterburg, trudi se zadnja „Neue Freie Presse“ v potu svojega obraza, kako bi dokazala Rusom, da nimajo ničesar pričakovati od Francije. Sila je naučila Nemce ne le moliti, ampak tudi na kolenih prositi cara ruskega: pridi prej v Berlin, nego pojdeš v Pariz! Kako se spreminjajo časi in — nemško-židovsko časopisje!

Revolucija na Kreti. Iz Carjagrada poročajo včeraj službeno: Posebni komisar za Kreto, Zihni paša, je dobil izredno polnomoč ter je pooblaščen pogajati se s Krečani glede onih koncesij, ki se ne dotikajo načelno pogodbe z Aleppa; pooblaščen je tudi kaznovati provzročitelje hudodelstev in proučiti splošni položaj otoka. Dve turški ladiji odpluli sti v Trapecunt, da vsprejmeti tam nastanjeni konjiški polk Kurdov. One vojne ladije in torpedovki, ki so namenjene za Kreto, oborožene so popolnoma in pričakujejo le povelja, da odplovijo.

Rusko časopisje dvignilo se je energično proti krutostim, ki se dogajajo na Kreti in naglašajo, da Rusija ne sme in ne more ostati ravnodušna v očigled krutostim, koje počenjajo mohamedanci proti Krečanom, ki so jedne vere z Rusi. „Novosti“ spominjajo celó, kako energično je posredovala Rusija leta 1866/67 v prid Krečanom in izjavljajo svojo nadejo, da ruska vlada skoro stori primernih korakov pri turški vladi v očigled dejstvu, da postaja položaj upornega otoka od dne do dne obupniši. Govori se, da se car osebno jako zanima za dogodke na Kreti in da je po dejanjih v Anapolisu poslal strogih instrukcij ruskemu odposlaniku v Atenah in odposlanstvu v Carjemgradu.

Evropske države še niso sklenile ničesar glede energičnega in složnega postopanja proti Turčiji. Pariško časopisje sodi, da se kaj odločnega stori še-le potem, ko sta se bila sestala in dogovorila ruski minister za vnanje stvari, knez Lobanov in pa grof Goluchovski, avstro-ogerski minister za vnanje stvari.

V Atenah je splošno menenje, da je grška vlada sklenila, da ne bode več podpirala prizadevanj Turčije o dušenju upora na Kreti. Tega pa zato ne, ker so vesti o turških krutostih preveč razburile prebivalstvo in bi se isto utegnulo obrniti proti vladi, ako bi ista podpirala Turčijo.

Slednjič poročajo še iz Aten, da je ona ladija, ki je odpeljala za ubeglimi grškimi častniki, dosegla iste pri otoku Cerigos. Na povelje, da naj se vrnejo, odgovorili so častniki naperši revolverje. Da ne bi se prelivala kri, pustili so jih mirno nadaljevati vožnjo na Kreto.

Različne vesti.

O občnem zboru družbe sv. Cirila in Metoda smo prejeli danes nastopni dopis: Kislo lice kazala je Ljubljana včeraj zjutraj, ko smo šli v frančiškansko cerkev. Nebo samo bilo je tako sivožalostno, mesto pa tudi ni imelo nikakega prazničnega lica. Drugače je to bilo, ko je bil v Ljubljani Baden; raz vsako hišo vihrale so raznobarvne zastave, a včeraj ni vedel nijeden hišni gospodar, kaj bode v Ljubljani. — Pač, v vrtu narodnega doma vihrali sti jedna črno-rumena zastava in ena trobojnica. Marsikatera pikra slišala se je od došlih skupščinarjev, pomagati pa ni mogel nihče. Nam pa so nehoté prihajale v spomin druge skupščine po slovenski deželi, ko je bilo vse oduševljeno. V Ljubljani pa se nam je zdelo, kakor da smo prišli v kakov Trst ali Gradec! Prvi utis bil je torej slab in ni čuda, da je ta prvi utis vplival ves dan na skupščinarje.

Po končani sveti maši šli smo k zborovanju v „Narodni dom“, ki je res — krasen. V veliki, res impozantni dvorani, gibali so se došli skupščinarji lahko prav ugodno. Ko je bilo udeležencev dovolj, prišel je predsednik Tomo Zupan zborovanje, pozdravivši s primernim nagovorom došle delegate (delegatinj je baš bilo toliko, če ne še več). Za predsednikom pozdravil nas je mestni župan g. Ivan Hribar ter priporočal, da skrbno pazimo in gojimo to prevažno družbo.

Kakor vsikdar krasno sestavljeno poročilo tajnika Žlogarja sprejelo se je brez prigovora, ravno tako poročili blagajnikovo in pregledovalca računov, g. Oroslava Dolenc.

V odbor so se volili dosedanji gospodje odborniki z vasklikom.

Koncem predlagal je gosp. Pogačnik iz Podnarta, naj bi se skupščine prirejale po deželi, da bi dramile ljudstvo, kajti taki shodi da ostanejo ljudstvu prav dolgo v spominu. Omenil je med burnim odobravanjem skupščinarjev žalostno lice, koje je pokazala Ljubljana, ki v veliki večini ni vedela, kaj se godi danes v njej. Mi smo bili tudi te misli, da v slovenski Ljubljani ne treba prirejati velikih skupščin, a včeraj smo se, žal, uverili, da je naši prestolnici ognja mnogo bolj treba, kakor pa po vseh drugih slovenskih krajih.

Po sklenjenem zborovanju zbrali smo se v lepi telovadnici k banketu.

Ob navadnem času napil je predsednik g. prof. Tomo Zupan kakor običajno Njegovemu Veličanstvu, g. podpredsednik Svetec pa vitezu Bleiweiszu in dru. Tavčarju, prvemu, ker je prepustil dvorano, a drugemu, ker je odstopil telovadnico za občni zbor družbe sv. Cirila in Metoda.

Poslanec Spinčič bodril je družbo in ji v svoji lepi hrvaščini napil na uspešno delovanje.

Dični ženski kvartet „Struna“ prepeval je kaj mило in ubrano ter žel vedno burno pohvalo.

Privočil bi našim rojakom, da se navzamejo malo onega ognja, s katerim sprejemajo naši nasprotniki svoje somišljenike ob takih prilikah, ne radi skupščinarjev samih, kolikor radi naroda — mase!

Pozdrav župana Hribarja na skupščini družbe sv. Cirila in Metoda se je glasil:

Velecenjene dame! Častita gospôda! Kot župan bele Ljubljane pozdravljam Vas vse prav pri srčno. Ponosen sem, da me je takoj prvo leto mojega županovanja doletela velika čast, podraviti v imenu mesta Vas premile sestre in predragi bratje, ki ste prihiteli z vseh strani, koder prebiva naš rod, da v njega prvostolnici darujete srca na altarju domovinske ljubezni.

Zares, redkokedaj vidi bela Ljubljana družbo, katero bi isti plemeniti nagibi bili priveli skupaj,

katero bi ista srčna šutila tako tesno družila, kakor Vas, slavna in častita gospôda; a če jo kdaj vidi, tedaj ta družba nikdar ni tako številna, tedaj se nikdar ne odlikuje po taki — rekel bi sveti — harmoniji, kakor velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda, na kateri sta zastopana oba spola in vsi stanovi.

In take harmonije je potreba. Čuvajte torej, gospôda slavna! da se ohrani; čuvajte to zlasti Vi, katere je zaupanje soseser in sobratov postavilo družbi na čelo. Ohrani pa se, ako „družba sv. Cirila in Metoda“ ostane vedno zvesta načelom, katerim ima zahvaliti svoj postanek in se skrbno izogiba vsega, kar bi količkaj v stanubilo vzbujati domnevanje, da se je od teh načel odaljevati začela. Kjer gre za veliko, kjer gre za sveto stvar, ostani naše uho vedno glubo za tajna prišepetavanja in naj prihajajo od katere strani koli.

In velika, sveta stvar je, za katero ima delovati družba sv. Cirila in Metoda. Vsaj se ima v bran postavljati proti onim pogubnim nakanam potujčevanja, s katerimi nemški in laški naši sosedje upajo krčiti število naše ter tako odvzemati nam teritorialno last; last one prekrasne zemlje, na katero smo privezani po spominih mladosti s srčnimi vezmi. In kako se to dela, gospôda slavna? Nežno mladino, katero najslajša vez govornice spaja z ljubečo materjo, hočejo oropati te vezi ter tako izruvat jej ono najlepšo cvetko, ki klije v otroških srcih, čut ljubezni in spoštovanja do bitja, katero je življenje svoje postavljalo v nevarnost za dete svoje, katero je negovalo in odgajalo ta najdražji si zaklad.

Gospoda slavna! Zgražamo se, kadar čitamo v zgodovini, kako so divje turške čete trgale materam od prsij nedolžno dete ter je morale. Barbarstvo nazivljamo to po vsej pravici. A kaj naj, predragi moji! rečemo o tem, kako se dandanes odtujujejo deca materam? Ne more se sicer otroci; a trgajo se jim srca iz živih teles. Gospoda moja! to je moderno barbarstvo.

Proti takemu modernemu barbarstvu delovati je dolžnost nas vseh, zato pa nam je k srcu prirastla družba sv. Cirila in Metoda, katera si je delovanje v tem smislu postavila za nalogo. Da bi nje delovanje bilo uspešno, to je moja želja in to bodi, gospoda slavna! vaša skrb.

U to ime Bog pomози!

Slovesnost v čast Matere Božje v Lipici. V soboto dne 15. t. m. vršila se bode v Lipici običajna slavnost Matere Božje. Zjutraj ob 9. uri bode slovesna sv. maša, pri kateri bode pelo nekoliko pevcev „Slovenskega pevskega društva“. Pod večer bode pa lurska dolina razsvetljena umetelnimi ognji. O tej priliki bodo peli isti pevci nekatere tejslavnosti primerne pesmi. Kakor nam poročajo, bode večerna slavnost impozantna; zato priporočamo vsakomur, komur dopušča čas, da se udeleži te slavnosti v senčnati Lipici, kjer bode ob proslavljenju Matere Božje užival tudi krasnih prizorov in sladkih zvokov lepe naše pesmi.

Podeljena služba. Više deželno sodišče na Primorskem poddelilo je službo kancelista, ki je bila izpraznjena pri okrajuem sodišču v Lošinju, dnevnikaču Antonu Ostermannu.

Delavci in sodrugi v Trstu in okolici! Prejeli smo in objavljamo: Pred tridesetimi leti zagromel je glas po vseh deželah širne Evrope, glas, kateri je spominjal in klical: „Delavci vseh dežel, združite se!“

Združite se v veliko zavezo, in zedinite se kakor močje! Zatirani delavec nastopil je boj za prava, za svoje pravo. — Boj zadnjih let ni bil brez sadu, pribojevali ste si razširjeno volilno pravo. Postal ste pravi državljani, ker vam je dana volilna pravica v petem razredu ali kuriji. — Z volilno pravico ste pridobili moč in veljavo, da zamorete uspešno posezati v politično življenje, v politični boj. — Vaše geslo bodi: „Vsem enaka pravica! Zatirati ni dovoljeno nobenega naroda, ne stanu!“ — S tem, da delavci zahtevajo enako, pravično ravnanje z vsemi; da ne poznajo viših in nižih narodov, privilegovanih in zatiranih stanov; s to socialno pravičnostjo upa delavska masa, združena v pobratimstvo, premeniti sedanji krivični zistem, kateri je že davno pozabil na vzvišeni nauk: **bratje smo si vsi narodi!**

Ne bo dolgo in tudi vam bode bila ura in vabil vas bode klic: Na boj, na volilni boj, tržaški delavci! Zato je pa treba, da se začasno

vzdromite, da se zaveste važnosti pridobljenih pravic, važnosti politične volitve. V delavnici izdeluje vsaki delavec svoj kos, a ko se zložijo vsi kosi, nastane veličastna hiša, ali mogočna ladija; tako mora vsaki delavec delati za vse, a vsi za enega, le v taki edinosti je vaša zmaga in boljša bodočnost. — Kdor te zasmehuje, kdor zaničuje tebe, tvoj jezik in tvoj stan, ta je slepec, tega se izogibaj in pomiluj ga!

Delavci, od vas je odvisna boljša prihodnost vaših otrok, da ne bodo trpeli kakor vi danes trpite. — Ali ste gotovi danes svojega kruha, ali ni odvisno vaše življenje od samovolje vaših delodajalcev? Danes delaš, a jutri odpovedó ti zaslužek in tužen se vrneš v ono veliko množico brezdelavskih, za katere nima usmiljenja vsemogočni kapital. Postaral si pri delu in oslabeš, zdaj si gospodarju na poti, izpodmakne te mlada moč in ti beračiš od glada. Tu se godé krivice delavskemu stanu. Delavci so prisiljeni zahtevati, da se jim ne krati kruh brezpotrebno, da se preskrbi tudi za osivelega starčka-delavca, v dneih naravne onemoglosti.

Da si pa delavec pripori boljših zakonov v varstvo svojega stanu, se bode moral bojevati. Kdor hoče žeti, mora tudi mnogo sejati. Kdor hoče imeti, mora zahtevati. Ali hoče pričeti boj vsak sam in na svojo roko? To ni mogoče; le v združenju je moč.

Tržaški delavci vseh strok, naj služijo katerega si bodi gospodarja in naj delajo katero si bodi delo, vsi, vsi so poklicani v delavsko družbo, da skupno postopajo v svojo korist. — Posameznega se hitro zatré, uniči, spodi, ali združena delavska organizacija je vse kaj drugega: tu je moč, — velika moč. — Zatorej delavci, toliko v mestu kakor v okolici, oglasite se, pridite k delavskim shodom, da čujete nauke v vašo korist.

Namen delavske stranke je združitev vseh delavcev v Trstu in okolici v mogočno delavsko zvezo, da bodo tudi tržaški delavci postopali solidarno, kadar pride čas volitve, ali kadar pridejo druga važna vprašanja, o katerih bodo imeli tudi delavci svojo besedo. Prihodnji delavski shod se bode vršil v Škednju v nedeljo v Sancinovi gostilni.

Delavski prijatelj.

Učitelstvo sežanskega okraja vabi vse p. n. g. ce tovarišice in tovariše, ki pojdejo na „Zavezni“ zbor v Opatijo, da pridejo 18. t. m. zvečer v St. Peter, kajti sicer se jim ne bode mogoče udeležiti slovesnega vsprejema naslednjega dne.

Iz Velike Loke pri Trebnjem nam pišejo: Znanim romarjem v Trstu se naznanja, da bode letos dne 21. avgusta na Zaplazu, na Božjepotnem griču Marije pomagaj, veliki romarski shod. Zajedno priredi baje „Slovensko planinsko društvo“ izlet na Zaplaz (na Dolenjskem). Pridite vi Tržčani!

Bosenski dijaki proti Avstro-ogerski. Carigradski službeni list „Tarik“ poroča o neki spomenici, katero je predložilo sultanu 50 mohamedanskih dijakov iz Bosue-Hercegovine, obiskujočih inozemska vseučilišča, v prvi vrsti Beligradsko. Omenjeni dijaki izjavljajo se v tej spomenici zveste podanike sultanove in se tožijo, da ne oni, ne mnogi drugi njih tovariši po dovršenih vseučiliščnih naukah ne morejo dobiti v svoji domovini primerne službe, kajti take službe oddajajo se inozemcem, to je avstro-ogerskim podanikom. H koncu prosijo, da naj bi turška vlada posredovala v tej stvari.

Nenadna smrt. Včeraj zjutraj našli so 72letno branjevko Marijo Toslek, stanujočo v ulici Barriera vecchia št. 4., mrtvo v nje stanovanju. Zdravnik z zdravniške postaje je konstatoval, da je ženo po noči prijel bržkone krč, vsled tega je padla iz postelje in slednjič jo je zadela kâp na srcu. Ko so našli mrtvo starko, bilo je truplo že otrplo.

Konji ubil človeka. Sinoči okolu 7. ure vstopil je 21letni voznik Josip Ravbar v hlev svojega gospodarja Antona Maršiča, via della Cereria št. 4. Nesreča je hotela, da je v istem trenutku brcnil konj in kopito je zadelo mladeniča baš na desno senco. Nesrečnež se je zgrudil mrtev, ne da bi bilo več čuti glas iz njega. Zdravnik z zdravniške postaje je konstatoval smrt in zatem je komisija dala prevesti truplo v mrtvašnico pri sv. Justu.

Preiskava proti brezerčni materi. Včeraj popoldne ogledala si je posebna sodnijska komisija prostore gostilne „Al Montebello“ na Rocolu, št.

Lastnik konsorcij lista „Edinost“. Izdavatelj in odgovorni urednik: **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc v Trstu.